

Josip Lisac
Zadar

TRI KNJIGE U JEDNOJ

Ivanuš Pergošić, *Decretum 1574.: hrvatski kajkavski editio princeps*. Za tisak priredio i priloge napisao Zvonimir Bartolić, Matica hrvatska – Zrinski, Čakovec, 2003.

Novo izdanje Pergošićeva *Decretuma*, prve kajkavske objavljene knjige, važna je činjenica. To je izdanje reprezentativno i doista obogaćuje i zainteresirana čitatelja i hrvatsku filologiju u širem smislu te riječi. Nakon nakladničkoga predgovora najprije nalazimo preslik izdanja iz 1574., zatim transkripciju za koju se pobrinuo jedan od urednika izdanja (uz Tomu Blažeku), istaknuti kajkavolog Zvonimir Bartolić, na kraju i vrlo znatne priloge iz pera istoga učenjaka. Recimo o svakom od tih dijelova osnovno.

Izdanje Pergošićeva *Decretuma* takvo je da se preslik lako i ugodno čita, a to je osobito važno jer je pred nama potreba da se Pergošićev jezik detaljno obradi. Transkripcija Bartolićeva čini se pouzdanom, što se uglavnom može reći i za njegove grafijske bilješke (“Pribilješke uz čitanje Pergošićeva *Decretuma*”). Ta su dva dijela dragocjena i predstavljaju temelje za budući rad. Tako se može reći i za Bartolićeve prinose uvrštene među priloge. Mislim ponajprije na radove “Hrvatska tiskara u Nedelišću u doba Zrinskih” i “*Decretum Ivanuša Pergošića*”. Bartolić visoko rangira davno Pergošićevo djelo, čak ga drži barem jednim od najsloženijih pitanja hrvatske književnosti i hrvatskoga jezikoslovlja. Raspravlja o pripadnosti kajkavskoga narječja hrvatskom ili slovenskom jeziku, o izgrađivanju kajkavštine kao književnoga jezika. Sve to izlaže u povodu Pergošićeva *Decretuma* koji je zapravo adaptacija izrazito utjecajna djela mađarskoga pravника Istvána Verböczyja. Dakle, prva kajkavska tiskana knjiga pretežno je prijevod s latinskoga. Posebno je zanimljiv Pergošićev jezik, jer uz više odnosno i manje kajkavsku verziju postoji i kajkavsko-čakavsko-štokavska. Bartolić donosi kajkavsku verziju, uz to nas upozna je i s rješenjima koja možemo zvati hibridnima. Dakle, u Pergošića ima i čakavizama, kao što se čini da je drugi kajkavski začinjavac, Antun Vramec, poznavao *Lekcionar Bernardina Splićanina*. Osobito se Bartolić trudi oko definiranja starije hrvatske interdijalektalnosti, ujedno pokazuje kritički stav prema hrvatskim jezičnim rješenjima novijih razdoblja, osobito 19. stoljeća. Pergošić je istaknut kao pionir hrvatskoga pravnog nazivlja, ali i kao dobar prozni autor, pa i kao znalac dijalektalnih razlika u hrvatskom jeziku. Pritom Bartolić i pretjeruje kada Pergošića drži prvim hrvatskim dijalektologom. On, naime, uopće nije bio dijalektolog. To, međutim,

nikako ne znači da *Decretum* ne bi bio važna knjiga. Već poticaj što ga je *Decretum* pružio Krležinim *Baladama Petrice Kerempuha* predstavlja bitnu činjenicu. Vrijedno je spomenuti i ostale Bartolićeve prinose: “Tumač manje poznatih riječi”, “Tumač izraza i pojmova”, “Pergošićev razlikovni dijalektni rječnik”. Pri kraju su “Literatura” (opsežna ali donekle neprecizna), sažetci (hrvatski, njemački i engleski), recenzije (Stjepka Težaka i Jože Skoka) te bilješka o Zvonimiru Bartoliću.

Novija literatura pokazala je da je Ivan Pergošić rođen u Moslavini, na kajkavskom istoku. Njegov je *Decretum* objavljen i u Beogradu 1909.; sada je i u Hrvatskoj tiskan više od četiri stoljeća nakon prvoga izdanja. Inače u bitnom blistavu izdanju ipak se moraju prigovoriti stanovite jezične i slične neurednosti kao kad se kaže “u bilješki” (str. 536), kao kad je na 455. str. ostala jedna rečenica, sva je prilika, nedovršenom. Ipak se mora i nakladnicima i Zvonimiru Bartoliću izreći i priznanje i zahvalnost.